

Joannes Juda Groen (1903-1990).¹

M.J.G.W. van Daal, A. de Knecht-van Eekelen en A.J. Dunning, 30-12-1994

Bespreking van:

M.J.G.W. van Daal en A. de Knecht-van Eekelen. Joannes Juda Groen (1903-1990). Een arts op zoek naar het ware welzijn. (Pantaleon reeks, nr. 14.) 240 bl., fig. Erasmus Publishing, Rotterdam 1994. ISBN 90-5235-065-5. Prijs: ingen. f 52,50.

De biografie is in Nederland een schaars genre en de medische biografie een zeldzame vogel. Misschien hebben dokters, werkezels als zij zijn, ook geen boeiende levens waarover zij zelf of anderen kunnen berichten. Slauerhoff, Vestdijk en Henkemans kozen de kunst boven het vak; Querido, Boerema, Haspels en Smalhout bleven binnen de grenzen van hun specialisme en zij wilden meer kwijt over triomfen dan over nederlagen. Het achterste van de tong werd de collega-lezer zelden getoond.

Twee jonge medisch historici, onder mentorschap van prof.dr.M.J. van Lieburg, hebben nu leven en werken van prof.dr.J.J. Groen beschreven, geholpen door vrienden, familie en leerlingen. Wie Groen goed leerde kennen, moest wel van hem houden. Een briljante, eigenzinnige man, vol ideeën, bij vlagen een begenadigd onderzoeker en een stimulerend leermeester van velen. Dat het Groen om de hele mens ging, naar lichaam en ziel, in een omgeving die stempels drukte, was ongewoon in een tijd waarin specialisatie en tunnelblik een academisch vereiste leken. Hij was daarin pionier, ook al sloeg hij de plank soms mis en is in Nederland de erkenning van zijn werk zuinig geweest. Hij vertrok in 1958 voor tien jaar naar Jeruzalem voor een hoogleraarschap dat Amsterdam hem had onthouden. Terug in Nederland en pensioengerechtigd bleef hij tot de dag van zijn dood in 1990 actief betrokken bij onderzoek en onderwijs in de psychobiologie waarvoor Leiden hem een plek bood. Wie zijn werk overziet, wordt getroffen door de veelzijdigheid en de ideeënrijkdom. Voor wie hem kende, was hij een man op zoek naar de wortels van het bestaan, als jood, medicus en denker over het menselijk tekort die de troost van de wijsbegeerte bij Spinoza vond. Een pelgrimage naar Auschwitz, een klein jaar voor zijn hartdood, zorgde voor emoties maar gaf ook innerlijke vrede in een leven vol verborgen littekens.

Al die facetten, vaak met ontroerend simpele kiekjes geïllustreerd, worden in de biografie goed en helder verwoord en er wordt recht gedaan aan man en werk beide. Querido schreef in zijn autobiografie hoe belangrijk het is voor een jonge arts om een 'bon patron' te vinden, een opleider en opvoeder die meeleeft. Groen is dat voor zeer velen geweest, in Nederland en daarbuiten, en op zeer verschillende gebieden. Die waardering was er bij zijn leven en vindt gelukkig ook de neerslag in deze biografie, die daarnaast een beeld van de interne-geneeskunde van voor de oorlog tot vandaag geeft. Joannes Juda Groen rijst uit dat landschap op als Napoleon die de uitdagingen van het bestaan opzoekt, met hoofd en hart.

¹ https://www.ntvg.nl/print/983446?view_mode=volledig